

א א מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה א סמוך עשין
מד טוש"ע א"ח סי' תרמט
סעיף א:
ב ב מיי וסמוך שם טוש"ע
א"ח סי' תרמט סעיף ה:
ג ג מיי וסמוך שם טוש"ע
א"ח סי' תרמט סעיף ג:
ד ד מיי שם הלכה ג סמוך
שם טוש"ע א"ח סי'
תרמט סעיף ו:
ה ה מיי שם הלכה ט סמוך
שם טוש"ע א"ח סי'
תרמט סעיף ג א:

רבינו חננאל

ועל מגדלי בהמה גסה
ועל קוצצי אילנות טובות
ועל ד' דברים ממון בעלי
בתים יורד לטמיון על
עושי שוכר שכיר. ועל
כובש שוכר שכיר. ועל
פורק עול מצוארו ונתנו
כנגד כולן. ופשוטין הן:

הדרן עלך הישן

לולב הגזול והיבש
כר. ואוקימנא
היבש משום דבעינן הדר
ולכא. גזול נמי ביו"ט
ראשון כתיב לכם והאי
לאו שלכם. ובשאר
הימים נמי לפני יאוש
א' דהא אינו שלכם.

השק שלמה על ר"ח

א' הדבר תמוה דהא ביו"ט
שני לא צעני לכם רק הטעם
משום מלוא הצלה צעירה
ואולי דלמא ט"ס נפל כנאן
ז"ע.

כ"ט:

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה

א (גיטין לג.) [מת:];
ב [ע"י חוס' לקמן לא];
ג ד"ה שלג. א [לקמן לא].
ד [לקמן לב: לו:]; מנחות
מב. ה [לעיל כ: וש"ץ].
ו ע"י לעיל דף יא.
ז לקמן לב. ט [לקמן
מא. ט] לא. י [לב.
כ ה"ה]. ל ע"י תוס'
לקמן דף לד: ריש ד"ה
שתהא. מ ע"י תוס'
מנחות כז. ד"ה ולקחתם.

הגהות הב"ח

א' תוס' ד"ה קפסיק
ומני וכו' אצל הכא עדיין
לא אסיק אלעמיה:

תורה אור השלם

א' וענין י"ד וי"ג ארץ
והתענגו על רב שלום:
[תהלים ז, יא]

ב' ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרין וענף עץ
עבת וערבי נחל
ושמחתם לפני יי'
אלהיכם שבועת ימים:
[ויקרא כג, כ]

ליקוטי רש"י

א' כ"ב מש"כ. להוליא
את הגזול ואת השאל
[לעיל כז:].

הגהות וציונים

א' [רש"י מ"ז (גליון):
ב] צ"ל תקבוצ ושרפת
(כ"ה בקרא וכו') או
ברש"י שבר"ק. או
שצ"ל תקבוצ וגו':
ג' בתוס' הרא"ש איתא
כדאמרינן וע"י כפרות:
ד' [צ"ל ציגוד] (גליון)
וע"י רש"י דג"י הרא"ש
ליגוד: ה' נדצ"ל דהא
מדכתיב (ע"י תוס'
הרא"ש):

לעזי רש"י

א' שקוב"א.
מטאטא (עין רש"י
ורד"ק ישעיה יד. כג
ורש"י מגילה דף ית
סוע"א ד"ה טאטא),
מכז שמכבדן זו את
הבית (ערוך ערך טא ועיין
רש"י סוכה דף לב ע"א
ד"ה כי חופיא).

לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא^א משום דליתקש לולב לאתרוג
דכתיב ציה הדך ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב
(שמות טו) זה אלי ואנוהו דאין ואנוהו אלא לכתחלה ולא מיפסל זהכי
כדמוכח^ב פ"ק (לעיל דף יא:). דאמרי רבנן לולב מלוא לאוגדו משום שנא'
זה אלי ואנוהו לא אגדו כשר והאי
יצש דהכא אין לפרש כמו יצש דפרק
אין מעמידין (ע"ו דף כט:). דתנן
החרגנים של נכרים יצשים מותרים
ומפרש בגמ' יצשים לאחר שנים עשר
חדש דהא אמרינן לקמן (דף לג.) גבי
הדס יצש יצשו רוב עליו ונשתייר
שם שלשה זדי עלין לחין כשירין
אלמא אין היצשות תלוי צשנים עשר
חדש אלא יש לומר יצשות דהכא כמו
יצשות און צכור דתנן צפרק על אלו
מומין (בבב"ב דף לו.) רבי יוסי בן
המשולם אומר יצשה עד שתהא
נפרכת צפרון:

נקטם ראשו. לכאורה מיירי צשני
עלין האמנעיים היוצאין
מראש השדרה אצל קשיא דבגמרא
(דף לב) קאמר רבי יהושע בן לוי
ניטלה החיומת פסול והן אותן העלין
האמנעיים והא אפילו צנקטס ראשו
פסול כל שכן נטלו לגמרי וצריך לומר
דנקטס ראשו מיירי צרוז העלין
העליונים אי נמי אצטרין ליה לרבי
יהושע בן לוי לאשמועינן ניטלה דסלקא
דעתיה דחשיב הדך טפי מנקטס אי
נמי ניטלה אחת מן החיומת דצנקטס
לא מיפסלה אלא נקטמו שמהין:

נפרצו ע"יו. צרוז עלין איירי כדתינא צתוספתא (פ"ב) ופי'
צקונטרס שנפרצו מן השדרה שלו ואין מחוצרין אלא
על ידי אגודה משמע שרובה לומר שנחלשו לגמרי מן השדרה ולא
משמע בן בגמ'^א דאמרינן נפרצו דעביד כי חופיא והעלין שנחלשו
מן השדרה הווי מיקרו כדאמרינן בגמרא (דף לו:). אמר רבה לא
(ליגוד^ב) איניש לוליבא צהושענא דמשתיירי הווי והוי חלינא כלומר
אם ארוך הוא יותר מדאי מן הערצה וצא לקנן מתחת לא יקנן
צעודו צאגודו דמשתיירי עלי הלולב כשנחלש מן השדרה על ידי
הקנינא ומן ההולץ עושין חופיא כדאמרינן צהגזול קמא (צ"ק דף טו).
האי מאן דגזול לוליבא מחצירה ועבדינהו הווי קני מעיקרא לוליבא
והשתא הווי הווי ועבדינהו חופיא קני מעיקרא הווי והשתא חופיא
וחלק אותם שכן דרך לעשות חופיא: **קפסיק** ותני **לא שנא ב"ש**
הא אמרינן לקמן (דף לד:) ניכבז וחסר כל שהוא פסול אע"ג דצ"ט שני כשר כדאמרינן לקמן (דף לו:). בגמ' דר' חנינא מטביל ציה ונפיק
ציה ומוקי מתני' צי"ט ראשון ואי דייק מדקתני גזול ולא קתני שאלו הא לקמן צסוף הסוגיא דייק רב נחמן צר יצחק הכי אצל הכא (א) לא
אסיק אדעתיה ואי משום דקתני גזול דומיא דיצש הכי נמי גבי נקב קתני עלתה חזוית על רוצו דמפסיל אף צי"ט שני משום הדך
ומיהו צירושלמי^א משמע קתח דמשום חזוית לא מיפסיל אלא צי"ט ראשון דמסיק עלה רבי יצחק צר נחמן צסס ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלא צי"ט ראשון צלצד תמן אמרינן רוצו מלד אחד חוטמו כרוצו והיינו צמקוס אחד דאמרינן לקמן (דף לה:). גבי חזוית ומיהו אי
יוס ראשון דווקא על כרחך הדך הוא ולא מיפסיל אלא משום דחשיב כחסר ולא מסתצר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה האי קפסיק ותני
כמו שמואל דשמעתין דמוקי מתניתין דגזול צי"ט ראשון ומכשיר צי"ט שני אי נמי צרישא דמשנה שייך לדקדק מדתני סתם ולא מפליג
אצל כולהו אחריני אידי דלא מפליג צרישא לא מפליג צסיפא וסונה דצרוי סתם אף על פי שיש לחלק:

בעינין הדר וליבא. משמע דפשיטא ליה דצעין הדך לכולהו יומי ולכס משלכס לא מיתוקס אלא צי"ט ראשון וכן ולקחתם דממעטינן מיניה^ב
חסר דצעין לקיחה תמה לא מיפסיל אלא צי"ט ראשון כדקאמרינן לקמן צפירקא (דף לו:). ר' חנינא מטביל ציה צי"ט שני ונפיק
ציה ותימה מאי שנא זה מזה הא כולהו צהדי הדדי כתיב צחד קרא ולקחתם לכס ציוס הראשון פרי עץ הדך ואי משום דמשמע ליה דהני
דכתיב מקמי ציוס ראשון עליה קיימי אצל הדך צתריה כתיב אכתי קשיא^א מדכתיב ולקחתם דרשינן צהקומן רצה (מנחות דף כז.) ולקמן
צפירקין (דף לד:) דארצעה מינין צבלולב מעכצין זה את זה דצעין לקיחה תמה וצשילאי פירקין (דף מא:). וצריש לולב וערצה (לקמן ד' מג.)
דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רצים שתהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלל כתיב ולקחת לשון יחיד כי היכי דרשינן פירק רבי ישמעאל
(מנחות דף סה:) ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם^ב ואם כן צשאר הימים תיסגי צמין אחד וצלקיחה של אחד צשציל כולס לכך נראה
דהיינו טעמא משום דיוס ראשון דאורייתא צגצולין ושאר יומי דרצין וצר למקדש כדאיתא צריש לולב וערצה (לקמן דף מד.) הלכך צעיקר
הלקיחה כגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון צשאר יומי כעין דאורייתא וכן צהדר משום הדך מלוא אצל צחסר וצשאל לא תקון
וצגזול פלוגתא דשמעתין דרבי יוחנן סצר דתקון משום מלוא הצאה צעצירה וצמואל סצר דלא תקון דמתוך שיוצא צשאל יוצא נמי צגזול:
משום

ועל שהיה ספק בידם של צעלי צתים הללו למחות ציד עוצרי
עצרות צדורים צדצריהס נשמעים מחמת עושרס והצרות יראים
מהס ולא מיחו: ועל שפוסקין. צעלי צתים הללו לדקה צרצים
ציתנוהו לעניים (והס^א) ולא נותנים: צצמיון. שנטממין וכלים מאליהס:
בובש. שמדחהו צלך וסוצ: עושק.
לגמרי גזול שכרו: ועל גפות הרוח.
צמתגאים ומשתרין על אחיהס
צשציל עושרן:

הדרן עלך הישן

לולב הגזול. לולב כף של ממרים
והדר תני דסס וערצה
צאפי נפשייהו: גזול. פסול ולקחתם
לכס כתיב משלכס: יבש. דצעין
מלוא מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו^א: של אשירה. אילן שעוצדין
אוחו ע"ו וצגמרא מפרש טעמא: ושל
עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצוץ^ב ולולב צעי שיעור ד' טפחים
כדלקמן (דף לב:). וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעורו קיים דכשרוף דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא הוי הדך:
נפרצו ע"יו. משדרה ואינס מחוצרין
אלא על ידי אגודה כי חופיא^א שקורין
אשקוצ"א לאו הדך הוא: נפרדו
ע"יו. מחוצרין הן צשדרה אלא
שלמעלה הן נפרדין לכאן ולכאן כענפי
אילן: יאגדנו מלמעלה. אס נפרדו
עליו יאגדס שיהו עולין עם השדרה
כשאר לולצין: ציני דר הברזל. מפרש

צגמרא. ציני דקלים: בשדות. לולצין שלהן ואע"פ שעלין שלהן קטנים
מלד ואין עולין עם ארכה של שדרה: כדי לנענע בו. מפרש
צגמרא שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדס וטפח
יותר כדי לנענע דצעין נענוע כדלקמן (דף לו:). מעלה ומוריד מולך
ומציא לעצור רוחות רעות וטללים רעים: **גב' קפסיק** ותני.
פסול: לא שנא ב"ש ראשון. דחויצה מדאורייתא: לא שנא ב"ש
שני. דליתיה צנטילת לולב אלא מדרצין דציוס הראשון כתיב:
בשלא יבש. פסול דרצין נמי כיון דמלוא הוא משום זכר למקדש^א
צעין הדך מלוא: אמאי לא. מהיכא תיתי למיפסליה:
שנאמר

ועל שהיה ספק בידם של צעלי צתים הללו למחות ציד עוצרי
עצרות צדורים צדצריהס נשמעים מחמת עושרס והצרות יראים
מהס ולא מיחו: ועל שפוסקין. צעלי צתים הללו לדקה צרצים
ציתנוהו לעניים (והס^א) ולא נותנים: צצמיון. שנטממין וכלים מאליהס:
בובש. שמדחהו צלך וסוצ: עושק.
לגמרי גזול שכרו: ועל גפות הרוח.
צמתגאים ומשתרין על אחיהס
צשציל עושרן:

ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מיחו ועל
שפוסקים צדקה ברבים ואינן נותנין אמר
רב בשביל^א ארבעה דברים נכסי בעלי בתים
יוצאין לטמיון על כובשי שכר שכיר ועל
עושקי שכר שכיר ועל שפורקין עול מעל
צואריהן ונותנין על חבריהן ועל גסות הרוח
וגסות הרוח כנגד כולן אבל בעגוים כתיב
^א ועגוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום:
הדרן עלך הישן

לולב *הגזול והיבש פסול^א: של אשירה
ושל עיר הנדחת פסול ינקטם
ראשו נפרצו עליו פסול נפרדו עליו כשר
^א רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה ציני
הר הברזל כשירות^ב לולב שיש בו שלשה
טפחים כדי לנענע בו כשר: **גב' קא פסיק**
ותני לא שנא ביו"ט ראשון ולא שנא ביום
טוב שני בשלמא יבש הדר בעינן וליכא
אלא גזול בשלמא יום טוב ראשון דכתיב
^א לכם משלכם אלא ביום טוב שני אמאי
לא א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי
משום

רבינו חננאל

וקרקע אינה נגזלת.
ואוקימנא בהושענא
דאונכרי גופייהו אבל
בהושענא דבעלי בתים
אפי' היא גזולה אפי'
גזוה אונכרי גופייהו
כשירה כו'. ואסיקנא
לולב אין צריך אגד
ואפי' מאן דסבר דצריך
אגד [כיון דאי שרי ליה
חזרו לכמות שהיה אינו
שינוי דקי"ל שינוי
החזור לברייתו אינו
שינוי ושינוי השם אינו

ל:

לולב הגזול

פרק שלישי

סוכה

א [לקמן לא. ז"ק כה.],
ב [לעיל דף יא: לקמן
ג. סנהדרין דף פח.],
ג [סנהדרין שם לעיל יא:
לקמן לא. ג. לו. ד] [עיי'
חוס' ז"מ סא. ד"ה אלף
לאו דגול וכו']. ה [לקמן
לא. ו] כלאים פ"ז מ"ד.
ז [ב"מ כג. ט] ב"מ כד.
ט [ה"ב י' פ"א מ"ב,
ט] ב"ק צו ע"ב.

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה וקרקע
אינה וכו' וקולר כדרכו ולא
ישכור אפילו לאחר המועד.
נ"ב פירוש קולר כדרכו
לאט לאט ולא ישכור
פועלים אפילו משך
הקצירה עד לאחר המועד
וגם לאחר המועד לא ישכור
אלא אם כן זיקש ומלא
פועלים בשכר הידוע
שיקצרו כדרכם שאז ודאי
אם לא ישכור פועלים
חיישין משום משהיה
כלאים בכרם הא לאו הכי
לא חיישין משום משהיה
כלאים וק"ל: (ב) בא"ד
בה"ר פטור בגזול
קרקע וכו' מכה זה יש לי
לחייב כנוטע לחוך:

ליקוטי רש"י

ד"ה צריך אגד. לאגד
שלשה המינין לאחד ושייכה
בה עשה [לפיל יא.].

הגהות וצינונים

א] כ"ה בכתיב בגמ'
ובתוס' כ"י גזול אוונכרי
ליהו יאוש בעלים
בידיהו דידהו: [ב] וכן
מוכה (כ"ה בתוס'
הרא"ש): ג] צ"ל הישן
דף כז: [גליון] ועיין
רש"י שאין צריך
להגיה: [ד] אולי צ"ל
סדרי (חזו"א ב"ק סימן
ט"ז אות יט וכ"ה בר"ש
כלאים פ"ז מ"ו: ה] א"ר
הי"א
ובירושלמי הגירסא ר'
הילא: ו] צ"ל בנוטע
(הג' הב"ח, רש"ל, וכ"ה
בר"ש שם): ז] יש
להוסיף ועוד ה"א מדמי
(כ"ה בר"ש שם):
ח] רש"א (גליון) וכ"ה
במהר"ם, ועיין ילקוט
מפרשים: ט] מסוף דברי
מהרש"א משמע דצ"ל
ה"א דיש וכו' (ר"ש
דעסר):

וקרקע

אינה נגזלת. כלומר אינה קנויה לגזול שזו ליעולם
היא בחזקת בעלים דמקראי נפקא לן בהגזול צתרא
(ז"ק דף קז: ושם) כדפירש בקונטרס והדין עמו ^ז דאי יאוש מועיל
בקרקע מאי נפקא ליה מינה צתרא דאינה נגזלת אי קודם יאוש אפילו היתה
נגזלת לא קני ואי לאחר יאוש הרי
קונה ביאוש וכן מוכיח ^ב בשמעתי ^ה
גבי פלוגתא דר' אליעזר ורצן דפליגי
בסוכה גזולה למכשרי רצן משום
דקרקע אינה נגזלת והוא ליה סוכה
שאלה ואדם יוצא ידי חובתו בסוכתו
של חצירו והשתא אי לפני יאוש הא
אפילו מטלטלין אין נגזלין אלא ודאי
לאחר יאוש ומיהו אין משם ראייה
דאם היתה סוכה מטלטלין כגון
שהוליו מסוכתו שצראש העגלה
וצראש הספינה לא היה יוצא זה צין
קודם יאוש צין לאחר יאוש משום
דממעטי' צפרק (קמ"א ^ב) (דף ט.)

^ה וקרקע אינה נגזלת הלכך לגזוה אינהו כי
היכי דליהו יאוש בעלים בידיהו דידהו
ושינוי הרשות בידיהו סוף סוף כי גזול אוונכרי
ליהו יאוש בעלים בידיהו ושינוי הרשות
בידן לא צריכא בהושענא דאוונכרי גופייהו
וליקניוה בשינוי מעשה קא סבר ^ג לולב אין
צריך אגד ואם תמצי לומר ^א לולב צריך
אגד שינוי החזור לברייתו הוא * ושינוי החזור
לברייתו לא שמויה שינוי וליקניוה בשינוי
השם דמעיקרא הוה ליה אסא והשתא
הושענא

ממי קני: החזור לברייתו.

וקרקע אינה נגזלת. כלומר אינה קנויה לגזול שזו ליעולם
היא בחזקת בעלים דמקראי נפקא לן בהגזול צתרא
(ז"ק דף קז: ושם) כדפירש בקונטרס והדין עמו ^ז דאי יאוש מועיל
בקרקע מאי נפקא ליה מינה צתרא דאינה נגזלת אי קודם יאוש אפילו היתה
נגזלת לא קני ואי לאחר יאוש הרי
קונה ביאוש וכן מוכיח ^ב בשמעתי ^ה
גבי פלוגתא דר' אליעזר ורצן דפליגי
בסוכה גזולה למכשרי רצן משום
דקרקע אינה נגזלת והוא ליה סוכה
שאלה ואדם יוצא ידי חובתו בסוכתו
של חצירו והשתא אי לפני יאוש הא
אפילו מטלטלין אין נגזלין אלא ודאי
לאחר יאוש ומיהו אין משם ראייה
דאם היתה סוכה מטלטלין כגון
שהוליו מסוכתו שצראש העגלה
וצראש הספינה לא היה יוצא זה צין
קודם יאוש צין לאחר יאוש משום
דממעטי' צפרק (קמ"א ^ב) (דף ט.)
מכתיב לך גבי סוכה לך להוליו את הגזולה ולפני יאוש נמי לא
חשיבא כשאלה דמטלטלין הנגזלין לאו צרשות בעלים קיימי אצל
קרקע בחזקת בעליה עומדת ויש לדקדק מהא דתניא בחזקת הבעלים
לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה ומוקי לה צראון שגול שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקמערער דלא לחיל שמעון לאסרודאי
ללוי דניחא ליה דהדרה אצל פרה וטלית לא הדרי דהוי יאוש ושינוי רשות משמע צהדיה דקרקע לא מהני יאוש וכי תימא משום דקא סבר
יאוש כדי לא קני ושינוי רשות לא שייך בקרקע הא טעמא דיאוש לא קני משום דצאיסורא אתא לדיה כדמפרש צמרובה (ז"ק דף טו.)
והכא גבי קרקע נמי כזר נתיאש קודם שהחזיק צה הלוקח כמו גבי פרה וטלית וצירושלמי דכלאים סוף פרק שביעי משמע דיש יאוש לקרקע
דפרוך ויש קרקע נגזלת א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע ומיהו יש ליישב דלעולם אין יאוש ולאסור דרצן משום כלאים איירי דתנן התם
(פ"ו מ"ו) האנס שורע את הכרם וינא מלפניו קולרו ואפילו צמועד עד כמה יהא נותן לפועלים עד שליש יתר מכאן קולרו כדרכו והולך
אפילו לאחר המועד מאימתי נקרא אנס משישקע ואמרינן עלה צמרמא דירושלמי אצא צר יעקב צסם ר' יוחנן כיני מתני' מותר לקולרו
אפילו צמועד עד כמה יהא נותן לפועלים עד שליש רב הונא ורז ששת חד אמר עד שליש לשכר וחד אמר עד שליש לדמים מאימתי נקרא
אנס משישקע א"ר אחא נשתקעו הבעלים ולא נתיאשו אסורין דצר תורה נתיאשו הבעלים ולא נשתקעו אסורין מדצרי סופרים ויש קרקע
נגזלת א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע עד כאן ירושלמי והכי פירושו מותר לקולרו אפילו צמועד דמלאכה אסורה חוץ מדצר האצד שוכר
פועלים אפילו דרך פרסום וקולר וצוריעת האנס לא נאסר הכרם דאין אדם אוסר דצר שאינו שלו ^א ונותן לפועלים עד שליש לשכר היינו
שמרצה להם בצמירות שליש יותר ממה שהיה ראוי ליתן להם כדאמר רב הונא צפ"ק דצ"ק (דף ט. ושם) צמרובה עד שליש ומאן דאמר
לדמים היינו שנותן להם שליש שויים של כל הפירות אצל יתר מכאן לא יוסיף וקולר כדרכו ולא ישכור אפילו לאחר המועד (ה) מאימתי
נקרא שם אנס על הכרם ליחשב כשלו שיאסר צוריעתו משישקע שם בעלים ממנו ונקרא על שם האנס ואע"פ שלא נתיאשו הבעלים דלא
אמרנו ווי ליה לחסרון כ"ס ^א דאין קצרי ^ב דמיאשי ואפילו אמרי דלא מיאשי נעשה כלווח על ספינתו שטבעה צים ^ה ומיתסרה דאורייתא צוריעת
האנס אצל נתיאשו ולא נשתקעו לא מיתסר מדאורייתא דקרקע אינה נגזלת אצל מדצנן אסור ופרוך ויש קרקע נגזלת כלומר לאסור
אפילו מדצנן ומשני דיש יאוש לאסור מדצנן משום כלאים אצל מדאורייתא אין יאוש מדלא אסור מדאורייתא ומיהו היכא דנשתקע שם
בעלים אפילו מדאורייתא יש יאוש מדהוי אסורו דצר תורה ועוד יש לפרש צענין אחר שנשתקעו הבעלים ולא נתיאשו אסורו דצר תורה
לא מחמת צוריעת האנס קאמר אלא שהלך לו האנס ונשאר הכרם לפני הבעלים ולא עקרו ממנו הכלאים והוסיף מאתים אסורו דצר תורה
מחמת הבעלים שמקיימים כלאים דידהו הוי כיון דלא נתיאשו אצל נשתקעו מדצנן ואיכא פירכי טובא ללשון זה וראשון עיקר
וצמסכת ערלה פ"ק ^ה תניא צירושלמי צסם ר' שמעון צן אלעזר נוטע לרצים חייב צנוטע צחוץ שלו צרשות הרצים פטור (ב) גזול קרקע
יש קרקע נגזלת א"ר אליעזר ^ה אע"פ שאין קרקע נגזלת יש יאוש לקרקע וכולה מלתא תמוה דהא מתניתין דהתם ^ה קתני הגזול נוטע חייב
ותו מאי קא פריך אצרייתא ויש קרקע נגזלת דמשמע משום דנגזלת ויש יאוש פטור מן הערלה אדרצה מכה זה יש לי לחייב צנוטע ^א
לחוץ שלו ועוד ^ה מדמי נוטע צרשות הרצים לגזול קרקע ונטעה והיינו צלא יאוש דומיא דרשות הרצים דאין שייך צו יאוש ואם [מתקנה ^ה]
היא ^ה דיש יאוש צריך לאוקמה כשנשתקעו שם הבעלים: ^ב גזול אוונכרי נמי ניהו יאוש בעלים בידיהו דידהו. וא"ת ההוא יאוש שלא מדעת
הוא דלא ידע ציה נגזול צלוקה וקיימא לן צריש אלו מציאות (ז"מ דף כג:) דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש וי"ל דלא מיקרי יאוש שלא מדעת אלא
היכא דצא לידו קודם שידעו הבעלים שנאצד מהם אצל הכא ידעי צה ונתיאשו מקודם אלא דאין יאוש לקרקע:

ושינוי

החזור לברייתו. ואע"ג דקני מדצנן כדאיתא צריש הגזולקמא (ז"ק דף ט. ושם) בגזול ענים משופין כגון נסרים
ועשאן כלים כיון דמדאורייתא לא קני לא נפיק הכא ומיהו מההיא סבתא (לקמן דף לא.) משמע גבי סוכה דנפיק אע"ג דלא
קני אלא מטעם מריש אלא יש לתרץ התם משום תקנת השצים והכא צאגודת לולב צעלמא לא שייך תקנת השצים דנקיל להתיר אגודו ומה
שנקלץ מן המחוצר לא חשיב שינוי מעשה כיון דלא נשתנה שמו צכך דמעיקרא אסא והשתא אסא כדאשכחן צריש הגזול קמא (ז"ק דף טו.)
האי דגזול דיקלא מצרביה וקטליה אע"ג דשדיא לארעה דידהו לא קני מאי טעמא דמעיקרא דיקלא מיקרי והשתא נמי דיקלא מיקרי
ואע"ג דפסק לחיותא גרע מכחשא דלא דדר ^ה או מצהמה והזקינה דחשיב שינוי אע"ג דלא נשתנה שם ומשלם כשעת הגולה וכן ענים
ושיפן אצנים וסיתתן צמר וליצנן צריש הגזול קמא (שם דף ט. ושם):

וליקניוה

בשינוי השם. תימא הא אמרינן דשינוי מעשה החזור לברייתו לא שמויה שינוי והוא הדין צשינוי השם כדאמרינן צמרובה
(ז"ק דף טו.) גבי מריש דשינוי החזור לברייתו צשינוי השם לא שמויה שינוי וי"ל דפרוך הכא אליצא דרצ יוסף דמסיק התם
שינוי אצרינא ועוד י"ל צשינוי השם דליכא שינוי מעשה צהדיה לא קני צחזור לברייתו כמו מריש דכמו שהוא צצירה לא חשיב שינוי
מעשה אצל הכא דאגדו הרי חשיב שינוי מעשה צהדי שינוי השם וקני אע"ג דהדר למלתיה וא"ת ועוצצא דהתם (דף טו.) כיון דלית צה
קיצוע ואין צה אלא מחצצה א"כ שינוי השם דידהו חוזר לברייתו הוא ואמאי קני וי"ל דהתם איכא יאוש צהדי שינוי השם דהיכא דליכא יאוש
אין מחצצה מטמאחו דקתני לפי שלא נתיאשו הבעלים ועדיף שינוי השם החזור דקני עם יאוש כדאשכחן גבי עוצצא משינוי מעשה החזור
לברייתו דאפילו עם יאוש לא קני כדמסיקנא הכא והשתא ניחא הא דקאמרינן התם שינוי השם כשינוי מעשה דמי דהיכי דמי להדי והלא
שינוי מעשה לחודיה צלא יאוש קני כדמוכח צכמה דוכתי צמרובה (שם דף טו.) וצהגזול קמא (שם דף ט. ושם) ואילו שינוי השם לא קני אלא צהדי
יאוש כדמוכח ההיא דעוצצא אלא היינו טעמא משום דעוצצא חוזר לברייתו אצל היכא דלא דדר קני לחודיה דאהיה דגנצ טלה ונעשה איל
עגל ונעשה שור פריך התם לעיל (דף טו.) וליקניוהו צשינוי השם ולא יתחייב ארצעה וחמשה ומשני שור צן יומו קרוי שור איל צן יומו קרוי
איל משמע דאי לאו הכי קני צשינוי השם לחודיה והשתא יש כמה דינים צצבר דשינוי מעשה שאינו חוזר וכן שינוי השם שאינו חוזר קני
מדאורייתא אע"ג דלא נתיאש ושינוי מעשה החזור קונה צלא יאוש מדצנן כדמשמע צריש הגזול קמא (שם דף ט. ושם) משום תקנת
השצים ושינוי השם דהדר למלתיה צלא יאוש לא קני כלל חוץ מלענין מריש משום תקנת השצים וכל צנין קרקע וכיוצא צו כדמוכח שמתא
דהיהא סבתא (דף לא.) דלוחא אלמא לא נתיאשה ואמר רב נחמן אין לה אלא דמי ענים וא"ת הא דפרוך הכא לקניוהו צשינוי השם
תקשי ליה אמתי' דלולב הגזול (לעיל דף טו.): וי"ל דמתני' איכא לאוקמא צשגולו אגודה דלית ציה לא שינוי השם ולא שינוי מעשה:

אי